

Häckfågelinventeringar i Svartsjö 2011

Urpo Könnömäki

I Svartsjöviken har nu de häckande våtmarksfågeln inventerats under tolv år, 2000–2011. Sammanlagt 57 revir av 11 olika arter har noterats 2011, vilket är en liten minskning. I Svartsjö däme som ligger alldeles intill har inventeringar gjorts i åtta år, 2005–2011. Resultatet är också där lite sämre än fjolårets. För övriga fågeliakttagelser hänvisas till "Observationer i Ekerö kommun 2011", sidan 19.

Svartsjöviken

Inledning

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjöviken", vilket bl a innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjöviken har den våtmarksanknutna häckfågelfaunan i Svartsjöviken inventerats med början 2000. Här ska inventeringsresultaten för det tolfte året, 2011 redovisas.

Fältarbetet har i huvudsak utförts av författaren. Under perioden april – maj 2011 gjordes 5 besök. Som huvudmetod räknas antalet par som bedömdes hävda revir, men iakttaga bon och ungpullar kompletterar observationerna. En svårighet ligger i att skilja rastande fåglar från revirhävdande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen.

Vid varje inventeringstillfälle har förekommande fågelarter antecknats på en specialkarta i skala ca 1:5 000. Häckfågelinventeringen har kompletterats med iakttagelser som rapporterats på Svalan. Inventeringsresultatet framgår av tabell 1. De osäkerhetssiffror som anges i det följande är subjektiva bedömningar.

Resultat

Skäggdoppning Ett par häckade i viken och 2 stora ungar noterades.

Knölsvan Ett bo byggdes i södra delen av viken. 5 ungar observerades.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolt i vassen och häckningen startar mycket tidigt. Tre par med ungar kunde iakttagas i viken. De höll sedan till i Svartsjö däme.

Kanadagås Normal förekomst. Osäkerheten är ca ± 2 par.

Gräsand Arten noterades i samma omfattning som under 2010. Antalet redovisade par har en osäkerhet på ca ± 3 par. Ungarna har förflyttats till Dämet.

Snatterand Enstaka fåglar syntes i viken.

Skedand Enstaka fåglar syntes i viken.

Årta Inga fåglar syntes i viken i år.

Knipa Hur många par som verkligen häckar är osäkert. Noterat antalet par (4) har en osäkerhet på ca ± 1 . Ungar sågs i dämet.

Storskrake Svårt att veta hur många storskrakar som häckar. Tre par med ungar.

Vattenrall Hördes vid dikesmynningarna på östra och västra sidan.

Sothöna Den vanligaste vattenfågeln. Antalet par (11) har en osäkerhet på ca ± 4 .

Tofsvipa Uppskattningsvis 10 par höll till främst

Tabell 1 Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjövikens 2004–2011.

Arter	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Kommentarer 2011
Skäggdopping	2	1	1	1	1	1	1	1	Två ungar sågs
Knölsvan	1	1	1	1	1	1	1	1	Fem ungar sågs
Grågås	3	4	4	3	3	4	3	3	Tre par med ungar
Kanadagås	6	5	6	5	6	5	5	4	Ungar sågs
Rördrom	0	0	0	0	0	0	0	0	
Gräsand	10	10	10	10	9	10	9	10	Ungar sågs
Kricka	0	0	0	0	0	0	0	0	
Snatterand	0	1	1	1	1	0	1	0	
Skedand	0	1	0	1	1	0	0	0	Enstaka fåglar
Knipa	2	3	4	4	3	3	4	4	4 par med ungar
Storskrake	1	2	2	3	2	3	3	4	3 par med ungar
Vattenrall	2	3	3	3	3	3	3	3	Inga ungar sågs
Sothöna	17	15	14	14	13	13	12	11	Ungar sågs
Tofsvipa	6	7	8	8	10	10	10	10	Ungar sågs
Rödbena	0	2	0	1	0	0	1	0	Enstaka fåglar
Enkelbeckasin	5	6	6	7	8	8	7	7	Svårinventerad
Fiskmås	1	1	0	0	0	0	0	0	
Fisktärna	1	0	0	0	0	0	0	0	
Summa	57	62	60	62	61	61	60	57	
Övriga arter									
Brun kärnhök	1	1	1	1	1	1	1	1	
Gulärta	3	5	6	6	7	6	6	6	
Ängspiålrka	6	6	6	8	8	7	7	7	
Buskskvätta	5	5	5	5	6	8	8	8	
Gräshoppsång	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sävsångare	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	
Rörsångare	ca 5	ca 5	ca 5	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	ca 4	
Skägges	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	
Sävparv	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	

på mader och omgivande betesmark. I vilken utsträckning de häckade är osäkert.

Rödbena Fåglar fanns tidvis i sydöstra delen av viken.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art som trivs bäst i lite mer högväxt madvegetation.

Brun kärrhök Ett par höll till i området.

Gulärla Uppskattningsvis 6 par fanns på sydöstra sidan.

Ängspiålrka Oförändrad jämfört med fjolåret.

Buskskvätta Oförändrad jämfört med fjolåret.

Övriga inte inventerade mindre tättingar

Vanligast i vass- och buskmarkerna har sävsparven varit följd av sävsångaren. Rörsångaren förekom mera sparsamt. Skäggmes har sporadiskt hörts i

vassarna men troligen skedde inte någon häckning.

Kommentarer

Svårinventerade arter är vigg, knipa och stor-skrake, som förekommer rastande på vårsträcket i betydligt större antal än vad som sedan går till häckning. Någon konstaterad häckning av vigg har inte noterats Svartsjö Dämme har blivit en konkurrerande uppehållsplats för våtmarksfåg-larna i området. Många nykläckta ungpullar har vandrat över till Dämnet där födotillgången varit betydlig bättre än bland konkurrerande fiskar i viken.

Sammanfattning

En häckfågelinventering genomfördes 2011 i Svartsjövikens elfte året i rad enligt etablerade inventeringsrutiner. Totalt noterades 57 stationära par av 11 arter, ett resultat som är något färre än tidigare år. Talrikast förekommande var sothöna (11 revir), gräsand (10) och tofsvipa (10).

Foto Jan Sondell

Dämnet i mitten av juli 2011 - svårt att se fåglarna på grund av mycket vegetation

Svartsjö dämme

Inledning

Vid häckfågelinventeringen av Svartsjö Dämme har använts samma metodik som i Svartsjöviken. I tabell 2 redovisas resultatet.

Vintern 2011 gick det inte slå vegetationen i Dämmet. Snödjupet var för stort för att arbetet skulle kunna utföras. Detta gjorde att siktförhållandena var väldigt dåliga under våren och sommaren. Högvatten rådde i Mälaren och också i Dämmet, eftersom vallen mot kanalen inte är tät. Högvattnet medförde sämre förutsättningar både för häckande och rastande vadare.

Fortfarande gäller detta i Dämmet, där många ungar av grågås, kanadagås, knipa, sothöna och

gräsand kunde ses in i maj – juni.

Vid midsommartid hade vegetationen tagit över en del av vattenytorna i Dämmet. Det fanns fortfarande gott om fåglar, men de syntes inte så bra. Detta tillstånd rådde också under hösten.

Planer för 2012

Vad som närmast händer i vinter är att vegetationen åter kommer att slås på isen genom kriminalvårdsanstaltens försorg, så att liknande förhållanden som rådde tidigare vårar med vinterslätter kommer att skapas.

Hoppas att betetrycket kan ökas något genom att betesdjuren släpps ut tidigare på försommaren och får beta så sent som möjligt på hösten. Vi bör då kunna hoppas på lite lägre vegetation och

Tabell 2. Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjö dämme.

Arter	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Kommentarer 2011
Knölsvan	0	1	1	0	0	0	0	Ingen häckning
Grågås	7	7	8	8	8	8	6	Ca 30 ungar
Kanadagås	5	5	5	5	5	4	4	Tillfälligt i dämme
Gräsand	6	8	8	8	8	8	7	7 par med ungar
Kricka	0	0	0	0	1	0	0	Bara rastande fåglar
Skedand	2	4	4	2	3	2	2	Inga ungar sågs
Brunand	1	2	2	1	0	0	1	3–4 ungar sågs
Snatterand	2	4	4	3	4	1	1	3–6 ungar sågs
Årta	1	2	2	0	2	1	0	En fågel sågs
Knipa	6	7	7	7	7	7	6	Häckning i parken
Sothöna	8	8	8	8	8	7	6	6 par med ungar
Tofsvipa	7	7	7	7	7	6	6	6 par med ungar
Dammsnäppa	1	0	0	0	0	0	0	Ingen observation
Rödbena	2	2	1	1	1	0	1	1–2 par, inga ungar sågs
Enkelbeckasin	2	4	4	3	3	4	4	Svärinventerad
M. strandpipare	2	2	2	1	1	1	1	Ungar sågs
Vattenrall	0		1	2	2	2	2	Trolig häckning
Fiskmåså	2	2	1	1	1	1	1	Ett bo på elstolpe
Summa	54	65	67	57	61	52	48	

därmed bättre sikt under 2012. Även om bete har etablerats kommer vinterslätter likt den som har utförts senast 2009 att vara nödvändig. Isläget när detta skrivs 2012 är gott.

Resultat

Knölsvan Ingen häckning noterad.

Grågås Sex par med ungar kunde inräknas. Uppemot 100 individer som översomrare.

Kanadagås Som mest fyra par med ungar kunde ses. De stannade relativt kort tid i Dämnet. När ungarna blivit större rörde de sig troligen ut i Mälarens fjärdar.

Gräsand Som mest räknades 7 kullar. De växte bra och en stor del av ungarna blev troligen flygfärdiga. De flesta kullarna härstammade sannolikt från Svartsjöviken.

Snatterand Flera snatteränder höll till vid Dämnet till och från. En häckning kunde konstateras.

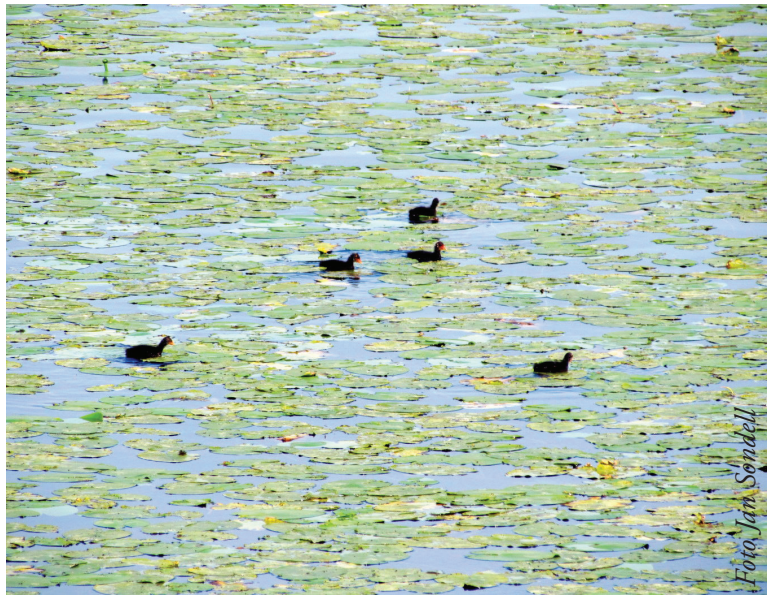
Skedand Enstaka fåglar uppehöll sig i Dämnet. Trolig häckning, ungar sågs inte.

Bläsand Några par har uppehållit sig i området på våren – sommaren men det är troligen yngre inte häckande par.

Kricka Mycket svårt att skilja revirhävande från yngre inte häckande men översomrande fåglar.

Årta Bara en fågel sågs i dämnet.

Brunand Ett par häckade. Ungar sågs.

Sothönsungar bland näckrosorna

Knipa Sex kullar kunde räknas in, säkerligen kom de från häckningar i Svartsjö slottspark men kan även ha vandrt in från längre håll.

Sothöna En av de få större våtmarksarter som verkligen häckade i Dämnet med sex par. Någon invandring av sothönspar från Svartsjöviken kunde inte märkas. Troligen är sothönsen mycket revirbundna.

Tofsvipa Uppskattningsvis 6 par etablerade sig i dämnet. Bon och ungar noterades för 4 par. Möjligen kan någon kull ha tillkommit från åkermarken genom invandring.

Rödbena Ingen häckning kunde konstateras. Ett till två par fåglar höll till vid dämnet.

Enkelbeckasin Svårinventerad. Fyra par markerade revir.

Mindre strandpipare Ett par med två ungar.